

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Terorisma un vardarbīgas radikalizācijas novēršana"

(2008/C 211/17)

Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietniece *Margot Wallström* kdze 2007. gada 17. decembra vēstulē aicināja Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu sagatavot atzinumu par

"Terorisma un vardarbīgas radikalizācijas novēršana".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2008. gada 2. aprīlī. Ziņotājs — *Retureau* kgs, līdzziņotājs — *Cabra De Luna* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 444. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 22. un 23. aprīlī (22. aprīļa sēdē), ar 147 balsīm par, 1 balsi pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads

1.1 Komisija ir aicinājusi Komiteju izstrādāt atzinumu par terorisma novēršanu un jo īpaši par vardarbīgas radikalizācijas novēršanas rīcībpolitikām, par kurām Komisija 2008. gada jūlijā plāno pieņemt paziņojumu. Paziņojuma galvenais mērķis ir noteikt rīcībpolitikas, pasākumus un iniciatīvas, ko varētu uzskatīt par labu praksi, lai cīnītos pret vardarbīgu radikalizāciju. Šobrīd paredzēts, ka paziņojumā tiks apskatīti tādi jautājumi kā vardarbīga radikalizācija cietumos un citās vāji aizsargātās vai teroristu vervēšanas vietās, vardarbīgo radikāļu propagandētie viedokļi un ideoloģija, kā arī pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanās un nostiprināšana.

1.2 Pasaule pēc aukstā kara un ekonomikas globalizācijas ir pieredzējusi lielas izmaiņas starptautisko spēku līdzsvarā, kas ievērojami ietekmē starptautiskās iestādes, piemēram, ANO, kuras ir bijušas liecinieces daudzu tādu jaunu valstisku struktūru izveidei (un tās atzinušas), kas paziņojušas par suverenitāti un deklarējušas pakļaušanos starptautisko publisko tiesību normām.

1.3 Turklāt vairākās šajās jaunajās valstīs ir izcēlušies konflikti, bruņoti grupējumi vēl aizvien pārvalda atsevišķas teritorijas un cilvēktiesības bieži vien tiek ignorētas.

1.4 Teritorijās vai reģionos, kuri ir slikti kontrolēti vai netiek kontrolēti vispār, bāzējas lielāko teroristu grupu vadītāji, kuri cenšas apmesties jebkurā vietā, kur netiek ievērots tiesiskums un vairs neeksistē pilsoniskās brīvības.

1.5 Klasiskā kara māksla ir izrādījies mazefektīva cīņā pret šo izklaidēto apdraudējumu, kas nāk no daudzveidīgām struktūrām, kuras izmanto fundamentālismu un antidemokrātisku politisko ideoloģiju, lai manipulētu ar neformālām organizācijām un grupām, kuras ir gatavas izmantot politisko vardarbību.

1.6 Nespēja rast mierīgu risinājumu Palestīnas jautājumā un citu bruņotu konfliktu gadījumā visā pasaulē ir arī labvēlīgs politisks faktors ekstrēmistu ideju un starptautiskā terorisma attīstībai, tomēr jāuzsver, ka lielākoties terora akti tiek veikti saistībā ar iekšējiem konfliktiem.

1.7 Šķiet, ka nepietiekami ir izpētīti teroristu vervēšanas motīvi un metodes, kas, kā tas notika 2001. gada 11. septembrī, spēj pārvērst vadoša līmeņa darbiniekus, inženierus un intelektuālā darba darītājus saskaņotu pašnāvnieku uzbrukumu plānotajos un veicējos, un šo uzbrukumu milzīgais apmērs liecina par ārkārtīgu apņēmību un noteiktību, kā arī spēju iekļauties demokrātiskā sabiedrībā. Dziļa izpratne par ideoloģisko un psiholoģisko motivāciju ir būtiska, lai izstrādātu piemērotu un līdzīga mēroga terorisma apkarošanas stratēģiju un veiktu nepieciešamo ģeopolitisko analīzi, kā arī izmantotu visu veidu izlūkdienesta un informācijas apmaiņas līdzekļus.

1.8 Laikā, kad valstis un tautas skar krīze, un komunikācija un globalizācija ir izveidojusi globālu pasauli, kurā daudzus jautājumus nav iespējams atrisināt vienīgi vienas valsts līmenī, vienlaikus iestājusies krīze starptautisko tiesību jomā, kur trūkst pārliecinošu kontroles līdzekļu un pirmām kārtām, pietiekamu tiesisku līdzekļu rīcībai. Vienīgi ANO Drošības padomei ir pietiekamas pilnvaras, bet to ietekmi mazina piecu valstu veto tiesības.

1.9 Tomēr ar stabilas un atjaunotas daudzpusējas sistēmas palīdzību varētu efektīvāk risināt globālās klimata, ekonomikas un sociālās problēmas, būtu iespējams efektīvāk apkarot starptautisko terorismu atbilstoši daudzpusējai programmai, kas nodrošina koordināciju un valdību un starptautisko aģentūru (Interpola) sadarbību, piedaloties NVO, kas turpina uzraudzību demokrātijas un procesuālo tiesību un pilsonisko brīvību aizsardzības jomā.

2. Eiropas atbildība un iniciatīvas, kas pašreiz tiek īstenotas vai izstrādātas

2.1 Lai efektīvi cīnītos pret terorismu ES līmenī, dalībvalstīm jāvienojas par kopīgu terorisma noziedzuma definīciju, un jāatvērta krimināltiesību sistēmas arī kriminālpārkāpumu un kriminālsodu jomā. Minētais process, kā arī Eiropas apcietināšanas ordera pieņemšana, tika uzsākts ātri, un jo īpaši kopš 90. gadiem Padome šajā jomā ir pieņēmusi nozīmīgus lēmumus.

2.2 Pēc ASV 2001. gada 11. septembrī notikušajiem nāvējotajiem terora aktiem ir izveidota būtiska koordinācijas sistēma gan starptautiskajā, gan Eiropas un Kopienas līmenī: ANO Drošības padome ir saistīta ar Interpolu, militāro operāciju gadījumā — NATO, Eiropas Padomi (jo īpaši saistībā ar Konvenciju par terorisma novēršanu), EDSO un visbeidzot ar ES un Eiropu. Izveidota sadarbība ar ASV, Magreba valstīm un Āfrikas Savienību, kā arī atsevišķās valstīs tiek veiktas konkrētas militārās, policijas un finanšu atbalsta operācijas.

2.3 Kopienas iestāžu un dalībvalstu līmenī panākta politisko līderu un sabiedrības lielākās daļas vienošanās par terorisma definīciju un likumīgo vai nelikumīgo darbību veidiem, uz ko tā neattiecas. Nepieciešams stingri noteikt apdraudējumu un tā attīstību, lai novērstu centienu sadrumstalotību un nelietderīgus ierobežojumus individuālo un kolektīvo tiesību un brīvību jomā.

2.4 Tomēr dažās Āfrikas un Tuvo Austrumu valstīs, jo īpaši tajās, kurās ir autoritatīvs režīms, ir vērojama tendence izmantot jēdzienu “terorisma apkarošana”, lai uzbruktu jebkādi politiskajai opozīcijai, un tas jāņem vērā ES un dalībvalstīs; dažām no tām ir ekonomiskas un politiskas attiecības, kā arī militāra sadarbība ar šo valstu līderiem, un tām jāizmanto sava ietekme, lai ierobežotu šādu patvaļu.

2.5 Starptautiskajā līmenī vissarežģītākā problēma ir atbilstoša reaģēšana uz dažādu terorisma grupējumu radīto apdraudējumu vēstniecībām un citiem mērķiem, jo īpaši civiliedzīvotājiem, un ģeogrāfisku iemeslu dēļ Eiropa joprojām ir teroristu visvairāk apdraudētās reģions.

2.6 Terora akti tiek veikti ar mērķi radīt baīļu un nedrošības atmosfēru, kā arī graut demokrātisko iestāžu darbību. Tādēļ ir svarīgi drošības vārdā neuzspiest nepamatotus cilvēktiesību un pilsonisko brīvību ierobežojumus. Visvairāk apdraudētājās valstīs gadiem ilgi ir bijušas dažādas intensitātes ārkārtas situācijas, un daži pasākumi ir plašāki, nekā tas būtiski nepieciešams vai praktiski pārvaldāms, piemēram, saistībā ar personas datu pieprasīšanu Transatlantisko reisu pasažieriem, pieprasot ļoti sīku informāciju un paredzot tās pārāk ilgu uzglabāšanu.

2.7 Pārmērīga tīklu uzraudzība, plaši izplatītā video novērošana sabiedrībai pieejamās publiskās un privātās vietās, robežkontroles politika, demonstrāciju uzraudzība un plaša pārmeklēšana lidostās negatīvi ietekmē privātumu, pārvietošanās brīvību un kopumā arī visas pārējās pilsoniskās brīvības. Tas var ietekmēt sabiedrības atbalstu pretterorisma politikai, jo sabiedrība šo pasākumu ietekmē var justies apdraudēta.

2.8 Iejaukšanās pilsoņu privātajā dzīvē un pārāk stingra kontrole (kā iepriekš minēts) rada risku, ka palielināsies pārbaudes attiecībā uz dažām “redzamām minoritāšu grupām”,

kas jutīsies aizvien vairāk stigmatizētas un pakļautas etniskai vai rasistiskai diskriminācijai. Pacietības sliekšnis ir krietni vien pārsniegts, un tas veicina “vardarbīgu radikalizāciju” policijas vai armijas vienību konfliktsituācijās un sadursmēs ar jauniešiem no atsevišķiem mazāk labvēlīgiem pilsētu geto rajoniem, kad tiek sagrautas ēkas un sabiedriskais un privātais īpašums.

2.9 Šie vardarbības gadījumi pilsētās, ja tos apvieno zem nosaukuma “vardarbīga radikalizācija” (ko uzskata par terorisma priekšvēstnesi vai pat terorisma veidu kā tādu), var radīt pārāk plašu terorisma definīciju, attiecinot to arī uz faktiskās, mēģinātās vai izdarītās noziedzīgās darbības definīciju un dažādiem vardarbības veidiem, kas, kaut arī smagi, nebūt netiek pastrādāti ar mērķi veikt terora aktu, pat ja to rezultātā ir sagrauts īpašums un iespējami nopietni ievainojumi.

2.10 Terora akta vai tā mēģinājuma motīvs ir galvenais, lai attiecīgo darbību definētu kā terorismu.

2.11 Teroristu kustības radušās nesēnā pagātnē, un šis process mūsu kontinentā turpinās arī mūsdienās. Politiskajai vardarbībai nav nekāda attaisnojuma demokrātiskās valstīs, kur var veidot politiskās partijas un notiek pastāvīgas, godīgas vēlēšanas visos valdības līmeņos (vietējā, valsts un ES valstu gadījumā — Eiropas Parlamenta vēlēšanas).

3. Vispārēji apsvērumi

3.1 Lai gan attiecībā uz terorisma definīciju ir vienprātība, var rasties problēmas ar atsevišķiem jauniem jēdzieniem, kā, piemēram, jēdzienu “vardarbīga radikalizācija”, ko Komisija definējusi šādi: “Tā ir cilvēku pieņemto viedokļu, uzskatu un ideju fenomens, kas varētu novest pie terora aktiem, kā to definē 2002. gada Pamatlēmuma par terorisma apkarošanu 1. pants”.

3.2 Tas tika uzsvērts *Burgess* ziņojumā Eiropas parlamentam, ņemot vērā “vardarbīgas radikalizācijas” koncepciju saistībā ar terorisma atbalstīšanu un teroristu vervēšanu, kā arī “lielo problēmu saistībā ar vardarbīgas radikalizācijas definīciju un paredzamo radikalizācijas novēršanu”. Turklāt radikalizācija bieži vien ir process, kas var ilgt gadiem, un tas nozīmē, ka pietiek laika dialogam, izglītošanai, informēšanai, kā arī citiem preventīvajiem pasākumiem.

3.3 Politiskajā dzīvē terorisms ir pazīstams jau sen. Mūsdienās teroristi izmanto globālos saziņas līdzekļus, “nodokļu paradīzes”, kā arī iespējas valstīs ar vāju pārvaldi vai valsts pārvaldes iestāžu neesamību, lai veidotu bāzes un apmācību nometnes. Tomēr tā vairāk ir amorfa parādība nekā vienots un strukturēts starptautiskais tīkls.

3.4 Jaunākais saistībā ar terorisma ietekmi ir atrodams pasaules saziņas līdzekļos, kas sniedz informāciju detalizētā un redzamā veidā, papildinot to ar attēliem un bieži vien nodrošinot tiešās reportāžas no terora aktu norises vietas, liekot izjust terorisma ietekmi vairāk nekā jebkad agrāk. Tomēr preses brīvība nozīmē, ka šādu sacensību par sensacionālu informāciju nevar apturēt, un tas ievērojami palielina iedzīvotāju bailes un nedrošību, kā arī publisko teroristu uzbrukumus.

3.5 Internets ir saziņas forums, ko izmanto tādu ideoloģiju izplatīšanai, kas atbalsta vardarbību un vervē atbalstītājus vai pat kandidātus pašnāvnieku uzbrukumiem, dodot iespēju sazināties uzbrukumā veicējiem un to organizētājiem, kā arī iespēju informācijas izplatīšanai par bumbas izgatavošanu mājas apstākļos.

3.6 Tomēr, neraugoties uz tīmekļa vietnēm, kurās tiek slavēts terorisms, būs sarežģīti kontrolēt atsevišķu grupu saziņu, ņemot vērā mūsdienīgās tehnoloģijas rakstiskas vai mutiskas informācijas kodēšanai un šifrētas informācijas slēpšanai.

3.7 Tādēļ EESK izsaka šaubas par stingrāku pasākumu iespējamo efektivitāti attiecībā uz interneta un privātās saziņas kontroli.

3.8 Jāšaubās, vai identitātes pārbaudes, bagāžas un automašīnu pārmeklēšana ceļu robežkontroles punktos, lidostās, ostās, vai retākos gadījumos — dzelzceļa stacijās novērstu teroristu kustību, lai gan augsts aizsardzības līmenis pret personas dokumentu iespējamo viltošanu ir piemērots veids, kā viltošanu novērst. Lai gan minētie pasākumi zināmā mērā kopumā sarežģī noziedznieku pārvietošanos, tie sarežģī arī cilvēku dzīvi un veido detalizētu karti par personu pārvietošanos, ja tajā ietver arī video novērošanas sistēmu plašu izplatību, privāto apsardzi, elektronisko caurlaižu sistēmu sabiedriskās un privātās iestādēs un mobilo telefonu sarunu pārraidi, kā arī citus līdzekļus, kas paredzēti personu pārvietošanās vietas un laika noteikšanai. Minētās metodes tomēr nenovērš pašnāvnieku uzbrukumus. Tās rada policijas pārvaldītas valsts iespaidu, ja netiek veikti demokrātiska rakstura pasākumi, lai parādītu, ka šo tehnoloģiju izmantošana nepārsniedz stingri noteiktos pasākumus, kas paredzēti mērķa sasniegšanai. Valsts uzraudzības iestādes minēto pasākumu kontrolei un ideju laboratoriju izveide Eiropā šajā jomā, ņemot vērā datus par potenciālajiem teroristiem, varētu būt risinājums.

3.9 Būtbūvē nelegāli iegūtu finanšu līdzekļu plūsmu uzraudzība īpaši neapgrūtina cilvēku ikdienas dzīvi, tā ļauj pārraudzīt nelikumīgas darbības (cilvēku tirdzniecību, ieroču un narkotiku tirdzniecību u.tml.), kas dod iespēju nelikumīgā veidā uzkrāt kapitālu, un tādējādi, pirmkārt, kavē līdzekļu iegūšanu terorisma mērķiem, un otrkārt, palīdz apzināt terorisma izcelsmes

vietas⁽¹⁾. Tomēr ir ļoti sarežģīti aizkavēt pārskaitījumus, kas veikti skaidrā naudā vai izmantojot korespondējošo banku sistēmu, kad vienā valstī noguldīto naudu citā valstī saņem starpnieks, vai arī finanšu operācijas tiek veiktas, izmantojot šifrētu paroli vai vēstuli. Uzraudzība un izmeklēšana var būt efektīva gadījumos, kad notiek līdzekļu vākšana labdarības vai humānās palīdzības organizācijām, kurām ir slēpta saikne ar teroristu grupām. Tomēr ir būtiski izvairīties no visu NVO darbības, humānās palīdzības pasākumu un līdzekļu vākšanas kontroles, pamatojoties uz vispārējām aizdomām, jo tas apgrūtina sabiedrību un minēto organizāciju darbu, reizēm liedzot pilnībā īstenot paredzētās programmas.

3.10 Datu apmaiņa, ko veic policijas spēki un izlūkdienesti, attiecas uz īpaši konfidenciālu informāciju, kā, piemēram, attēliem, vārdiem, adresēm, pirkstu nospiedumiem, DNS analizēm un līdzdalību organizācijās, un vēl aizvien trūkst pārliecības par stingrām garantijām attiecībā uz privātumu un datu aizsardzību, tos apstrādājot vai novērtējot kļūdas VIS un SIS datnēs, sodamības reģistros un citās datnēs, kā arī sarakstos iekļauto personu iespējām labot datus.

3.11 Visbeidzot, ES galvenais ieguldījums saistīts ar saskaņošanu, sadarbību un pieredzes apmaiņu, un minētajā jomā vēl aizvien iespējami uzlabojumi, lai gan jācenšas izvairīties no tiesību aktu un ārkārtas pasākumu pārklāšanās, ja spēkā esošos tiesību aktus un to struktūru darbību, kas paredzētas cīņai ar organizēto vai finanšu noziedzību, var attiecināt arī uz cīņu pret terorismu.

3.12 Daudz rakstīts par to, ka ārkārtas stāvokļu gadījumos (arī tad, ja noteikts zems vai vidējs apdraudējuma līmenis) kopumā tiek ierobežotas pilsoņu tiesības, tiesiskums netiek stingri ievērots, kā arī pieaug aizdomas un ārzemnieku, legālo un nelegālo imigrantu un patvēruma meklētāju pakļaušana plašākām pārbaudēm. To var novērot lielākajā daļā ES dalībvalstu. Izplatās rasisma un ksenofobijas izpausmes, un tās ir jāaptur gan ar vārdiem, gan ar rīcību.

3.13 Dalībvalstu, ES iestāžu, Eiropola, *Eurojust* u.c. īpašā loma ir precīzi noteikta, tomēr nepieciešami pastāvīgi uzlabojumi attiecībā uz operatīvo sadarbību ar izlūkdienestiem un izmeklēšanas iestādēm.

3.14 Lai novērstu vardarbīgu radikalizāciju un terorismu, nepieciešamas zināšanas par šo fenomenu izcelsmi un ideoloģiju, kas tos izraisa, un tādējādi varētu izvairīties no stereotipiem, kas nav apstiprinājušies.

⁽¹⁾ EESK 2005. gada 11. maija "Atzinums par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu par finanšu sistēmas izmantošanas nepieļaušanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas, t.sk. teroristu finansēšanas, mērķiem", ziņotājs: *Simpson* kgs, OV C 267, 27.10.2005., 3.1.8. un 3.2.1. punkts.

3.15 Organizētu kampaņu cīņā pret terorismu iespējams izstrādāt ilgtermiņā, jo jāizveido vai jāatjauno demokrātija valstīs, kuras ir vājas vai nespēj kontrolēt visu savu teritoriju, kā arī valstīs ar autoritatīvu režīmu vai diktatūru.

3.16 EESK uzskata, ka izlūkdienestu un drošības dienestu parasti slepeno darbību nav nepieciešams papildināt ar sistemātisku slepenības politiku attiecībā uz iedzīvotājiem un viņu pārstāvjiem valstu un Eiropas līmenī. Jārod iespēja sniegt informāciju, lai veicinātu sabiedrības iesaistīšanos un veiktu demokrātisku uzraudzību, neraugoties uz apstākļiem, bet izmantojot atbilstošas metodes, jo īpaši, lai novērstu tiesiskuma vājināšanos.

4. Pilsoniskās sabiedrības loma terorisma un vardarbīgas radikalizācijas novēršanā

4.1 Pilsoniskās sabiedrības galvenie uzdevumi

4.1.1 Pilsoniskā sabiedrība ir starptautiskā terorisma galvenais upuris (neatkarīgi no tā, vai terorismu izraisījis fanātisks nacionālisms, reliģiskā fundamentālisma paveidi vai vienkārši vardarbība kā pašmērķis). Terorisma mērķis ir sods kolektīvi un bez izvēles, cenšoties uzspiest vispārēju terora atmosfēru un piespiest valsti pakļauties teroristu prasībām. Tomēr, kā norādīts EESK atzinumā par tematu "Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība cīņā pret organizēto noziedzību un terorismu" ⁽²⁾, pilsoniskā sabiedrība ir arī viena no galvenajām iesaistītajām pusēm stratēģijās cīņai pret terorismu gan attiecībā uz mehānismiem terorisma acīmredzamās ietekmes un tā cēloņu apkarošanai, gan attiecībā uz lielo darbu, rūpējoties par upuriem, kuri cietuši no terora aktu sekām.

4.1.2 Ņemot vērā valsts vadošo lomu un ES institucionālo uzbūvi, jo īpaši tādās jomās kā drošība, aizsardzība, tiesiskums un finanses, cīņā ar minētā apdraudējuma visuzskatāmākajiem simptomiem un ietekmi (terora aktu novēršana, teroristu grupu kriminālvajāšana un izformēšana, teroristu aizturēšana, terora aktu veicēju tiesāšana un finansēšanas avotu iesaldēšana u.c.) arī pilsoniskajai sabiedrībai var būt svarīga loma, veicot turpmāk minētos pasākumus.

4.1.2.1 Aktīvi nodrošinot, lai pretterorisma stratēģijas īstenošanā nekad netiktu pārkāpts tiesiskums un tiktu aizsargātas cilvēktiesības, vērtības, principi un brīvības, kas raksturo atklātu un demokrātisku sabiedrību.

4.1.2.2 Sadarbojoties ar Kopienas un valsts iestādēm visos līmeņos, apzinot pasākumus un teroristu tīklos iesaistītās personas (šajā sakarā finanšu iestāžu un telekomunikāciju uzņēmumu darbība ir īpaši nozīmīga). Minētā sadarbība jābalsta uz visu iesaistīto pušu savstarpēju vienošanos par informācijas, resursu un veikspējas apmaiņu, lai sasniegtu kopējo mērķi — terorisma iznīcināšanu.

4.1.2.3 Jāizveido dialogs ar to kopienu vadītājiem un sociāli ieinteresētajām pusēm kopienās, kur bāzējas teroristu grupas, lai

veicinātu kopēju darbu vardarbīgas rīcības nosodišanas un likumpārkāpumu mazināšanas jomā.

4.1.2.4 Jānodrošina paraugprakses un viedokļu apmaiņa starp dažādiem sociālās jomas dalībniekiem, valsts un Kopienas iestādēm par to indivīdu un iedzīvotāju grupu izolāciju un kontroli, kuras ir pakļautas sociālajai atstumtībai un radikalizācijai, kas izraisa vardarbību, visos gadījumos pievēršot īpašu uzmanību pamattiesību un pamatbrīvību nodrošināšanai un stingri ievērojot tiesiskumu.

4.1.2.5 Jāierosina pieeja (attiecībā uz integrācijas procesiem, viedokļiem un pasākumiem, kas šajā sakarā īpaši nozīmīgi iedzīvotāju grupām) izglītības programmām, kas paredzētas policijas, drošības un izlūkdienesta darbiniekiem, kuriem ir vislielākā nozīme terorisma apkarošanā.

4.1.2.6 Jāisteno izmēģinājuma projekti, kuros galvenā uzmanība pievērsta teritorijām un vietām, kurām visvairāk raksturīga atstumtība, radikalizācija un teroristu vervēšana (cietumi, svētvietas, skolas, priekšpilsētu nomales, zvanu centri un telekomunikāciju iestādes, utt.), un kuri paredzēti lai novērstu indivīdu vai iedzīvotāju grupu sociālo atstumtību un radikalizāciju sociālās izcelsmes, dzimuma, etniskās piederības vai reliģisku motīvu dēļ.

4.2 Integrācija kā preventīva pieeja. Konkrēti priekšlikumi

4.2.1 Vienmēr jāpievērš uzmanība terorisma slēptajiem cēloņiem, un šajā jomā pilsoniskajai sabiedrībai var būt liela nozīme. Neapšaubāmi neviens no šajā sakarā minētajiem iespējamajiem cēloņiem nav iemesls jebkāda veida vardarbības attaisnošanai, tomēr daudzus terorisma gadījumus iespējams izskaidrot kā plaša mēroga nevienlīdzības radītās atstumtības, radikalizācijas, diskriminācijas (sociālās, politiskās un ekonomiskās) un teroristu vervēšanas rezultātu un dubultstandartu piemērošanu attiecībā uz atsevišķu indivīdu rīcību. Tādēļ, labāk izvēloties preventīvu pieeju, integrācijai jābūt ikvienas ilgtermiņa stratēģijas pamatā, un tai jātiecas sasniegt turpmāk minētie mērķi.

4.2.2 Jāsekmē formālās un neformālās izglītības sistēmas, kas izstrādātas nolūkā novērst negatīvus stereotipus, un jāveicina iecietība un integrācija, pamatojoties uz kopīgām vērtībām, kuru pamatā ir cilvēktiesības (cita starpā tas nozīmē skolu programmu pārskatīšanu ar mērķi pārveidot konfliktus izraisošus stereotipus, lai veicinātu iecietību un daudz kultūru zināšanu apguvi).

4.2.3 Jānosaka masu saziņas līdzekļu saistības (ieskaitot rīcības kodeksus), lai tādējādi izvairītos no tādu viedokļu apmaiņas, kas varētu veicināt sociālo atstumtību, rasismu un ksenofobiju. Vienmēr ievērojot preses un izteiksmes brīvību, jāveicina masu saziņas līdzekļu pievēršanās kopīgām vēstures vērtībām un bagātīgajam dažādu kultūru mantojumam globālētājā pasaulē.

⁽²⁾ EESK 2006. gada 13. septembra izpētes atzinums par tematu "Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība cīņā pret organizēto noziedzību un terorismu". Ziņotāji: Rodríguez García Caro, Pariza Castaños, Cabra de Luna gks (OV C 318, 23.12.2006.).

4.2.4 Ar sabiedrisko kampaņu palīdzību jāizplata informācija un jāsekmē iekļaujoša pieeja, kas palīdzētu skaidrot un labot maldīgus uzskatus (starptautisks terorisms, nevis islāma terorisms, asimilācija, nevis integrācija) vai nepareizus priekšstatus (iedzīvotāji ir labāki par imigrantiem), kas padziļina plaisu un veicina konfliktus.

4.2.5 Jāsniedz plašāka informācija par cilvēktiesību kā integrācijas pamatprincipa atzīšanu daudz kultūru sabiedrībā. Šajā sakarā organizētajai pilsoniskajai sabiedrībai jāklūst par nozīmīgu virzītājspēku tādas sabiedrības veidošanā, kurā visiem sabiedrības locekļiem ir vienādas tiesības (sociālās, politiskās un ekonomiskās), kā arī vienādi pienākumi.

4.2.6 Jāveicina sociālo forumu izveide, kuros piedalās katras valsts dažādu sabiedrības grupu pārstāvji un kuri veicina integrācijas mehānismus un strīdu mierīgu noregulējumu.

4.2.7 Jāapzina un jāveicina to līderu un pilsonisko organizāciju darbība, kas ES teritorijā pārstāv citas kopienas, jo tai ir vislielākā nozīme citu kultūru pārstāvju integrācijā, par mērķi izvirzot dialoga un sadarbības iespēju rašanu, tādējādi izskaužot cēloņus, kas varētu radīt atstumtību un radikalizāciju šo kopienu atsevišķu pārstāvju vidū.

4.2.8 Jāīsteno īpašas programmas, lai mazinātu radikālisma izpausmes to cilvēku vidū, kuri ir potenciāli terorisma ideju un darbības atbalstītāji vietās, kur parasti notiek teroristu vervēšana (cietumos, svētvietās, u.c.), kā arī lai veicinātu sociālo integrāciju un darba vietu radīšanu.

4.2.9 šajā virzienā jākoncentrē decentralizētā sadarbība gan valsts, gan Kopienas līmenī (izmantojot esošās programmas, piemēram, Eiropas kaimiņattiecību politiku vai politiku, kas apvieno ĀKK valstis). Tas nozīmē, ka, izvēršot dalībvalstu un ES sadarbības politikas potenciālu, izveidotos sadarbības projekti ar tām iesaistītajām pusēm, kurām ir stingri reliģiskie vai nacionālie uzskati, bet kas stingri noraidītu vardarbību kā rīcības veidu.

4.2.10 Gan ES dalībvalstīs, gan ārpuskopienas valstīs ievērojami jāpalielina finansējuma apmērs un apmaiņas programmu skaits, kurās piedalās mācībspēki, studenti, žurnālisti, arodbiedrību un darba devēju organizāciju pārstāvji, cilvēktiesību aizstāvji, NVO pārstāvji, utt., pievēršot īpašu uzmanību nepieciešamībai uzlabot stāvokli dzimumu līdztiesības jomā. Zināšanas un pieredzes apmaiņa ir galvenās metodes, lai kļiedētu negatīvus stereotipus un veidotu kopīgu nākotni gadsimtā, kurā pastāv kultūru daudzveidība⁽³⁾. Šajā sakarā būtu ļoti lietderīgi paplašināt EESK darbību, izmantojot tās kontaktus un sadarbību ar

⁽³⁾ EESK 2006. gada 20. aprīļa atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam saistībā ar Eiropas starpkultūru dialoga gadu (2008)", ziņotāja: Cser kdze, OV C 185, 8.8.2006.

ārpuskopienas iestādēm un izstrādājot jaunus pasākumus ar mērķi novērst radikalizāciju atsevišķu indivīdu un grupu vidū.

4.2.11 Veicināt iedzīvotāju (vietējo un ārvalstu) integrējošas līdzdalības forumu izveidi un nostiprināšanu, pamatojoties uz iedzīvotāju pārstāvību, nevis nacionālo vai reliģisko piederību.

4.2.12 Veicināt pētniecības darbu specializētos ES centros un institūtos un, izmantojot sadarbības iespējas, valstīs, kuras ir īpaši ieinteresētas minētajā jomā. Īpaši jāuzsver atbalsts projektiem un pētījumiem, kas izstrādāti ar mērķi labāk izziņāt procesus, kas izraisa atstumtību, teroristu vervēšanu un vardarbīga radikalizāciju, un dažādu šā procesa faktoru mijiedarbību.

4.3 Palīdzība upuriem

4.3.1 Visbeidzot, ne mazāk svarīgs ir jautājums par palīdzību terora aktu upuriem, kas uzskatāms par vispārējās pieejas būtisku sastāvdaļu, kur pilsoniskajai sabiedrībai ir nozīmīga loma terorisma apkarošanā. Lai novērstu to, ka upuri tiek aizmirsti vai sociāli atstumti, minētajā jomā jāveic turpmāk minētie pasākumi.

4.3.2 Īstenojot kampaņu to upuru tiesību pilnīgai atzīšanai (ieskaitot pienācīgas finansiālas kompensācijas), kuriem terora akta rezultātā nodarīts kaitējums neatkarīgi no tā, vai tas noticis attiecīgās valsts teritorijā vai ārpus tās.

4.3.3 Izstrādāt sociālā atbalsta mehānismus (fiziskos, psiholoģiskos un ekonomiskos), lai palīdzētu upuriem pārvarēt negatīvo pieredzi un novērstu atklāti rasistiskas vai ksenofobiskas izpausmes.

4.3.4 Valstu valdībās un ES rast politisko gribu, lai apzinātu šos cilvēkus, palīdzētu un aizsargātu viņus.

4.4 Cilvēki kā drošības un preventīvo pasākumu galvenais subjekts: papildinošas politikas.

4.4.1 Ja uzskatām, ka iedzīvotāji ir jebkuras valsts un līdz ar to arī ES pamatkapitāls, viņu drošības garantēšanai, miera veidošanai un vardarbīgu konfliktu novēršanai nepieciešami šādi pasākumi.

4.4.2 stratēģiju izstrāde un daudzveidīgi pasākumi atbilstoša labklājības un drošības līmeņa nodrošināšanai visiem attiecīgajā teritorijā dzīvojošajiem, kā arī viņu kaimiņiem, jo, veicinot kaimiņvalstu attīstību un drošību, tiek garantēta arī attīstība un drošība savā teritorijā.

4.4.3 viena no galvenajām drošības nodrošināšanas iespējām ir pakāpeniska atsevišķu iedzīvotāju grupu un valstu nevienlīdzības izskaušana. Lai nodrošinātu integrāciju un mazinātu terorisma draudus, rūpīgi jāievēro cilvēktiesības un jānostiprina demokrātiska vide, nodrošinot iespējas brīvi praktizēt dažādas reliģijas, nodalot to no valsts lietām. Tas nozīmē arī vēšanos pret sociālo telpu ārpus likuma ietvariem (nelabvēlīgi rajoni vai geto, kuros valda nepieņemamas tradīcijas).

4.4.4 Jāsaprot, ka drošību nevar panākt par brīvības cenu, ierobežojot tiesības, kas raksturo atklātu un demokrātisku sabiedrību, vai arī piemērojot pretterorisma pasākumus, kas atgādina teroristu izmantotos.

4.4.5 Jāatzīst, ka pretterorisma pasākumiem vajadzīga daudznozaru, daudzdimensiju un ilgtermiņa pieeja, un tā var dot rezultātus tikai tad, ja tiks nodrošināti pietiekami līdzekļi, apvienojot valstu un Kopienas iestāžu centienus.

4.5 *Publiskā un privātā partnerība*

4.5.1 Terorisma draudi ir plaši izplatīti, pastāvīgi un globāli. Nevieni nav pasargāti no terorisma ietekmes, un terorisma veidi un metodes pastāvīgi mainās. Tādējādi, ņemot vērā to, ka vēl nav izstrādāta atbilstoša stratēģija terorisma apkarošanai, pastāvīgi ir jāpārskata analīzes, novērtējumi un metodes cīņā pret terorismu. Šajā darbā ir iesaistīts ikviens — gan valstu valdības, gan Kopienas iestādes un pilsoniskā sabiedrība kopumā.

Neapšaubāmi tas nozīmē, ka ir jāizpēta arī publiskās un privātās partnerības iespējas (tomēr tas nekādā gadījumā nedrīkst izraisīt nelabvēlīgu privatizāciju drošības un aizsardzības nozarē), darbojoties kopējā mērķa īstenošanai: labklājība un drošība visiem (*). Jāuzsver minētās pieejas šādi galvenie aspekti.

4.5.2 jāizstrādā glosārija, lai debašu un rīcības līmenī būtu iespējams saskaņot jēdzienus, kas tiks izmantoti visu iesaistīto pušu darbā.

4.5.3 jāveic pretterorisma stratēģijas demokrātiska uzraudzība visos tās līmeņos un izpaušmes veidos.

4.5.4 jāsniedz informācija par dalībvalstu ārpolitiku un kopējo ārpolitiku un drošības politiku un Eiropas Kopējo drošības un aizsardzības politiku (*PESC/PESD*), kā arī valstu un Kopienas attīstības sadarbības politiku terorisma novēršanas jomā un potenciālo teroristu radītā apdraudējuma novēršanai.

4.5.5 jāpiesūta atbilstoši un stabili budžeta līdzekļi visām šajā atzinumā minētajām programmām un iniciatīvām.

4.5.6 jāuzsāk vai jāuztur dialogs un sadarbība ar sociālās, politiskās un ekonomiskās jomas dalībniekiem gan ES, gan ārpus tās, ņemot vērā to, ka individuāli nav iespējams veiksmīgi cīnīties ar terorisma draudiem, un izdevīgāk ir apvienot spēkus pastāvīgu ilgtermiņa pieeju un stratēģiju izstrādei.

Briselē, 2008. gada 22. aprīlī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

(*) Atbilstoši EESK nostājai, kas izklāstīta 13. punktā 2006. gada 13. septembra izpētes atzinumā par tematu "Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība cīņā pret organizēto noziedzību un terorismu", ziņotāji: *Rodríguez García Caro, Pariza Castaños, Cabra de Luna* kgs (OV C 318, 23.12.2006.).